

บทที่ 1

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการวัด และประเมินผลการเรียนรู้

การจัดการศึกษาไม่ว่าระดับใดก็ตาม นอกจากผู้สอนจะมีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ และการเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนแล้ว ผู้สอนยังต้องคำนึงถึงการวัด การประเมินและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อบอกให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ผู้สอนได้ตั้งเป้าหมายไว้หรือไม่อย่างไรและจะนำผลที่ได้จากการประเมินมาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอย่างไร ดังนั้นผู้สอนจึงควรที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินการเรียนรู้ เพื่อจะได้มีวิธีการ ขั้นตอน และนำเสนอสารสนเทศจากการวัดและประเมินการเรียนรู้ไปใช้ให้ถูกต้อง การจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา จำเป็นที่หาคำตอบว่าผู้เรียนเป็นตามความคาดหวังที่กำหนดไว้หลักสูตรหรือไม่ จึงมีความจำเป็นที่ต้องใช้การวัด การประเมิน และการตัดสิน เข้ามาเกี่ยวข้อง จึงมีคำที่ต้องทำความเข้าใจ ดังนี้ การวัด การประเมิน การประเมินผล และเกณฑ์การประเมิน โดยรายละเอียดดังต่อไปนี้

การวัดผล

ขั้นตอนแรกที่จะรู้ว่าเมื่อผู้เรียนได้ผ่านการจัดกระบวนการเรียนรู้ไปจากผู้สอนและผู้เรียนเป็นไปตามความคาดหวังที่ผู้สอนตั้งเป้าไว้หรือไม่คือมีพัฒนาการในเรื่องที่จัดกระบวนการเรียนมากน้อยเพียงใดคือการที่ผู้สอนต้องตรวจสอบคุณลักษณะผู้เรียน ลักษณะดังกล่าวเรียกว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

จากเหตุผลการจัดการศึกษาเบื้องต้นที่ต้องมีการวัดและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงมีสิ่งที่คุณสอนต้องดำเนินการอยู่สองประเด็นได้แก่ การดำเนินการวัดผลและการนำจากการวัดมาทำการประเมินและประเมินผลซึ่งต้องอาศัยเกณฑ์การประเมินที่

ชัดเจน ผู้สอนจึงต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดของการดำเนินการดังกล่าว ระหว่างการวัด การประเมิน การประเมินผล และเกณฑ์การประเมิน

ความหมายการวัดผล

สุพัทธ์ พิบูลย์ (2544, หน้า 20) กล่าวถึงการวัดผลไว้ว่าเป็นการกำหนดค่าเป็นตัวเลขให้แก่สิ่งต่างๆอย่างเป็นไปตามกฎเกณฑ์ซึ่งต้องอาศัยองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ หน่วยการวัด เครื่องมือการวัดและมาตราเปรียบเทียบ

พิชิต ฤทธิจรูญ (2545, หน้า 1) กล่าวว่า การวัดผลเป็นกระบวนการกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์ให้กับบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์อย่างมีกฎเกณฑ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แทนปริมาณ หรือคุณภาพของคุณลักษณะที่จะวัด

สมนึก ภัททิยธนี (2546, หน้า 1) กล่าวว่า การวัดผลเป็นกระบวนการหาปริมาณ หรือจำนวนของสิ่งต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งมาวัด ผลจากการวัดมักจะออกมาเป็นตัวเลข สัญลักษณ์ หรือข้อมูล

จากความหมายของการวัดผลดังกล่าว สามารถสรุปได้ดังนี้

การวัดผล คือ การกำหนดจำนวน สัญลักษณ์ หรือ คุณลักษณะให้กับสิ่งที่ต้องการจะวัด โดยการใช้เครื่องมือวัดผลที่มีคุณภาพ เพื่อให้ทราบรายละเอียดของสิ่งที่ต้องการวัด และนำผลที่ได้จากการวัดไปตีความหรือตัดสินคุณค่าเพื่อการตัดสินใจต่อไป

ประเภทของการวัดผล

การแบ่งประเภทของการวัดผล เราสามารถแบ่งประเภทของการวัดผลได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การวัดผลทางตรง

การวัดผลทางตรง (Physical Sciences) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นลักษณะของการวัดผลทางกายภาพ เนื่องจากเป็นการวัดผลสิ่งที่สังเกตเห็นได้ อย่างชัดเจน หรือมีลักษณะเป็นรูปธรรม และมีความเที่ยงตรงในการวัดสูง ลักษณะการวัดประเภทนี้ เช่น การวัดความยาว การวัดส่วนสูง น้ำหนัก ปริมาตร เป็นต้น ตัวอย่าง เช่น การวัดน้ำหนักของนักเรียน เราสามารถใช้ตาชั่งวัดได้ หรือการวัดความยาวก็สามารถใช้ตลับเมตรวัดได้

การวัดประเภทนี้จะให้ค่าที่แน่นอน ไม่ว่าจะวัดกี่ครั้งก็จะให้ค่าที่เหมือนกันหรือเท่ากัน ค่าที่ออกมาจะเป็นตัวเลข และสามารถนำตัวเลขที่ได้จากการวัดมาเปรียบเทียบกันได้ โดยไม่มีความคลาดเคลื่อน

2. การวัดผลทางอ้อม

การวัดผลทางอ้อม (Social Sciences) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นการวัดผลทางสังคมศาสตร์ เนื่องจากเป็นการวัดลักษณะพฤติกรรมภายในที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน จำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่เป็นตัวเร้าพฤติกรรมให้ผู้ถูกวัดได้แสดงพฤติกรรมออกมา การวัดลักษณะนี้จึงมีโอกาที่จะเกิดความผิดพลาดสูง นอกจากนี้เมื่อได้ค่าที่เป็นตัวเลข หรือจำนวนสัญลักษณ์แล้ว ก็ต้องนำค่าดังกล่าวมาแปลความหมาย ตีความหมายของสิ่งที่วัดให้ถูกต้อง การวัดผลการศึกษา นั้น จะใช้การวัดผลทางอ้อมเป็นหลัก เนื่องจากเป็นลักษณะการวัดผลการเรียนรู้หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน ลักษณะของพฤติกรรมดังกล่าว เป็นลักษณะของพฤติกรรมภายใน จึงต้องอาศัยเครื่องมือวัดผลที่มีประสิทธิภาพและมีความน่าเชื่อถือ

การประเมินและการประเมินผล

คำว่า การประเมินและการประเมินผล มีลักษณะที่ใกล้เคียงกันมาก โดยการประเมินมาจากคำภาษาอังกฤษว่า Assessment และการประเมินผล มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Evaluation ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายคำสองคำนี้ไว้ ดังนี้

การประเมิน

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2553, หน้า 4) ได้สรุป การให้ความหมายการประเมินจากนักวิชาการศึกษาและนักจิตวิทยาไว้ว่า การประเมินเป็นกระบวนการต่างๆ ของการสังเคราะห์ข่าวสารเกี่ยวกับบุคคลซึ่งนำไปสู่การประเมินคุณค่าตามสภาพการณ์ของบุคคลนั้นๆ เพื่อให้สามารถอธิบายและเข้าใจบุคคลนั้นๆ จึงเป็นเพียงกระบวนการหนึ่งของการประเมินผล

โชติกา ภาษีผล ณีฐฐภรณ์ หลาวทอง และ กมลวรรณ ตั้งชนกานนท์ (2558, หน้า 5) กล่าวถึงการประเมินในชั้นเรียน ว่า เป็นกระบวนการรวบรวมเรียบเรียงข้อมูลสารสนเทศตามสภาพการณ์ที่เป็นอยู่เพื่อให้ได้สารสนเทศที่สนองความต้องการของ

ผู้ใช้สารสนเทศเป็นสำคัญ การตัดสินใจใช้สารสนเทศที่รวบรวมได้ตัดสินใจโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การประเมินผล

การประเมินผล ตรงกับภาษาอังกฤษ Evaluation นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

ศิริชัย กาญจนวสี (2542, หน้า 81) กล่าวว่า การประเมินเป็นกระบวนการตัดสินใจคุณค่า (Value Judgment) ของสิ่งต่าง ๆ ตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยทั่วไปการประเมินต้องอาศัยข้อมูลจากการวัดที่เป็นปรนัย แต่บางครั้งการประเมินต้องอาศัยการสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อตัดสินใจคุณค่าของสิ่งนั้น

สุพัตร์ วิบูลย์ (2544, หน้า 21-22) กล่าวถึงการประเมินผลว่า เป็นการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งต่างๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ สารสนเทศจากการวัด (ข้อมูล) การตีความหมาย และการตัดสินใจเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานหรือบรรทัดฐานที่เป็นที่ยอมรับ

รัตนะ บัวสนธ์ (2555, หน้า 8) ได้กล่าวถึงการประเมินไว้ 2 ความหมายของการประเมินไว้ 2 ลักษณะได้แก่ 1) กระบวนการรวบรวมสารสนเทศของสิ่งที่ประเมินเพื่อการตัดสินใจคุณค่า 2) กระบวนการอย่างเป็นระบบในการกำหนดหรือตัดสินใจคุณภาพหรือคุณค่าของสิ่งที่ได้รับการประเมิน

โชติกา ภาษีผล ฉวีภุชภรณ์ หลาวทอง และ กมลวรรณ ตั้งชนกานนท์ (2558, หน้า 4) กล่าวถึงการประเมินผลไว้ว่า เป็นการกระบวนการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งต่างๆ โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานโดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวัดกระบวนการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งต่างๆ โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานการประเมินจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับ คุณค่า ของสิ่งต่างๆ

จากความหมายของการประเมินและการประเมินผลดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าการประเมินเป็นการรวบรวมสารสนเทศเพื่อประกอบการตัดสินใจ จึงเป็นกระบวนการที่ดำเนินการเพื่อนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้เพื่อการพัฒนา สำหรับในทางการศึกษากการประเมินเป็นการรวบรวมสารสนเทศของผู้เรียนขณะจัดการเรียนรู้ เพื่อนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้พัฒนาผู้เรียนให้มีพัฒนาการของการเรียนรู้ให้มากที่สุด สำหรับ

การประเมินผล คือ การตัดสินคุณค่าให้กับสิ่งที่ต้องการวัด โดยนำผลของการวัดไปเทียบกับเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ว่าดี - เลว ผ่าน - ไม่ผ่าน อาศัยการตัดสินใจและคุณธรรมของผู้ประเมินประกอบการประเมิน สำหรับทางการศึกษาการประเมินผลจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้สอนนำผลจากการประเมินทั้งหมดหรือตลอดหนึ่งภาคการศึกษามาเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่หลักสูตรกำหนดไว้ แล้วจึงตัดสินคุณค่าว่าโดยภาพรวมผู้เรียนมีคุณลักษณะเช่นไร เพื่อนำสารสนเทศที่ได้จากการประเมินไปเสนอผู้บริหารในการปรับปรุงนโยบาย หรือผู้สอนปรับปรุงรูปแบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้

เกณฑ์การประเมิน

เกณฑ์การประเมิน ตรงกับคำว่า Criterion ในภาษาอังกฤษ หลังจากการวัดและสารสนเทศการประเมิน การตัดสินสิ่งที่จะประเมินจะต้องอาศัยผลการวัดและสารสนเทศที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลไปเทียบกับเกณฑ์ใด เกณฑ์หนึ่ง เพื่อการประเมินและตัดสินคุณค่า จึงต้องทำความเข้าใจกับเกณฑ์ที่นำมาใช้ในการประเมิน ดังนี้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2553, หน้า 80) กล่าวถึงเกณฑ์การประเมินว่า หมายถึง สิ่งที่เราใช้ในการตัดสินคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้หรือส่วนประกอบการ ซึ่งแสดงออกถึงพฤติกรรมที่เราทำได้

ประเภทของเกณฑ์การประเมินผล

การประเมินผลเพื่อระบุให้ได้ว่าผู้เรียนมีลักษณะอย่างไร เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน ผู้สอนต้องอาศัยเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อที่จะประเมินผลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่ง รัตนะ บัวสนธ์ (2550, หน้า 32) ได้แบ่งประเภทของเกณฑ์ออกเป็นสองประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1. เกณฑ์สัมบูรณ์ (absolute criterion) หมายถึง สิ่งที่ใช้เป็นหลักในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีการกำหนดไว้ล่วงหน้าตายตัว

2. เกณฑ์สัมพัทธ์ (relative criterion) หมายถึง หลักที่ใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยนำไปเปรียบเทียบกับเรื่องที่มีลักษณะเหมือนกันหรือเป็นการเปรียบเทียบระหว่างของสองสิ่งที่มีลักษณะเดียวกัน

จากการแบ่งประเภทของเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น จึงกล่าวได้ว่า เกณฑ์สัมบูรณ์ เป็นรูปแบบการประเมินแบบอิงเกณฑ์ เกณฑ์สัมพัทธ์เป็นรูปแบบการประเมินแบบอิงกลุ่ม ในการประเมินเพื่อตัดสินคุณค่าจึงต้องนำผลจากการวัดไปเทียบกับเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่ง ผู้สอนจะประเมินผลประเภทใด ใช้สิ่งใดเป็นเกณฑ์ในการประเมิน ก็ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินว่าต้องการนำผลการประเมินไปใช้ทำอะไร

ตาราง 1.1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการประเมินผลแบบอิงกลุ่มและ
อิงเกณฑ์

ประเด็น	อิงกลุ่ม	อิงเกณฑ์
1. หลักการ	ยึดความแตกต่างระหว่างบุคคล (ผู้เรียนทุกคนเรียนรู้ได้ไม่เท่ากัน)	ยึดการเรียนรู้เพื่อรอบรู้ (ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ จนบรรลุเป้าหมายได้แต่อาจ ใช้เวลาต่างกัน)
2. จุดมุ่งหมาย	เพื่อวัดความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน โดยเปรียบเทียบกับเพื่อน ในกลุ่มเดียวกัน	เพื่อวัดความสามารถของ ผู้เรียนแต่ละคนโดยเปรียบ เทียบกับเกณฑ์ หรือ มาตรฐาน
3. การแปล ความหมาย ผลการ ประเมิน	- แปลโดยใช้คะแนนมาตรฐาน - ผลการประเมินจะออกมาในรูปแบบ ระบบ ทวิพันธ์ เช่น "ได้-ตก เหมาะสม-ไม่เหมาะสม แต่ก็ สามารถแปลงเป็น ระบบเกรด เช่น A, B, C, D หรือ E ได้ - แสดงให้ทราบว่าผู้เรียนมี ความสามารถเท่าใด เมื่อเทียบ กับ ปริมาณทั้งหมดที่ทดสอบ	- แปลโดยใช้คะแนนดิบ - ผลการประเมินจะออกมาใน รูประบบเกรด A, B, C, D หรือ E - แสดงให้ทราบว่าผู้เรียนมี ความสามารถเท่าใดเมื่อ เทียบกับเกณฑ์
4. คะแนนที่ ได้จาก การ วัดผล	- ลักษณะและรูปแบบการกระจาย ของ คะแนนเป็นสาระที่จะต้อง พิจารณา ควรมีการ กระจายมาก เพื่อให้ได้ค่าอำนาจจำแนกที่สูง - บอกได้ว่าผู้เรียนทำได้มากน้อย เพียงใด แต่บอกไม่ได้ว่าทำอะไรได้บ้าง	- ลักษณะและรูปแบบของ การกระจายของคะแนนไม่ มีความสำคัญ - บอกได้เพียงว่าผู้เรียนทำ อะไร ได้บ้างเมื่อเทียบกับ เกณฑ์

ตาราง 1.1 (ต่อ) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการประเมินผลแบบอิงกลุ่มและ
อิงเกณฑ์

ประเด็น	อิงกลุ่ม	อิงเกณฑ์
5. การนำไปใช้	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกันสำหรับผู้เรียนทุกคน - ใช้ในกรณีต้องการคัดเลือกผู้เรียนหรือใช้จัดตำแหน่ง 	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้ในกรณีต้องการทราบว่าผู้เรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพียงใด และใช้เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน - ไม่จำเป็นต้องใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกัน เพราะไม่มีการเปรียบเทียบกับคนอื่น
6. การสร้างเครื่องมือ	เขียนตามจุดประสงค์ทั่วไปและต้องสุ่มเนื้อหาเป็นอย่างดี	เขียนตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
7. คุณภาพของเครื่องมือ		
7.1 การวิเคราะห์รายข้อ	เน้นความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบเป็นสำคัญ	ไม่คำนึงถึงความยากง่ายของข้อสอบเน้นความแตกต่างระหว่างการสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
7.2 ความเที่ยงตรง	เน้นความเที่ยงตรงทุกประเภท	เน้นความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและโครงสร้าง
7.3 ความเชื่อมั่น	วิเคราะห์ผลจากการวัดครั้งเดียวหรือวัดสองครั้งหลังสอนก็ได้เพื่อดูความคงที่ภายในหรือความคงที่ของคะแนน	วิเคราะห์ผลจากการวัดก่อนเรียนและหลังเรียนว่าผู้ที่มีความรอบรู้แล้วกับผู้ที่ไม่รอบรู้แตกต่างกันอย่างไร

ที่มา : (พิชิต ฤทธิจรูญ, 2545, หน้า 12 – 17)

ประเภทของการวัดและประเมินผล

การจำแนกประเภทของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สามารถจำแนกได้หลายประเภท ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการนำผลของการวัดและประเมินไปใช้

จำแนกตามจุดมุ่งหมายของการวัด

ผู้ที่ทำการวัดและประเมินผลควรจะทราบว่าในการวัดและประเมินผลแต่ละครั้งจะนำไปเพื่อจุดมุ่งหมายใด ซึ่งสามารถสรุปจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนได้ดังนี้

1. เพื่อจัดตำแหน่ง

การวัดและประเมินผลเพื่อจัดตำแหน่ง (Placement) เป็นการวัดและประเมินผลเพื่อดูว่าผู้เรียนแต่ละคนควรจะอยู่ในตำแหน่งใดของกลุ่มที่สอบวัดในครั้งนั้นๆ เช่น การบอกว่า เด็กหญิงณัฐนรีได้ที่ 2 ของห้อง ป.3/1 หรือได้เกรด A ในวิชาภาษาไทย เป็นต้น การวัดผลลักษณะนี้จะนำไปใช้ใน 2 ลักษณะ ได้แก่

1.1 การวัดผลเพื่อจำแนก (Classification) เป็นการวัดผลเพื่อแยกแยะความสามารถของผู้เรียนเป็น เก่ง-อ่อน เกรด A, B, C, D, E ได้-ตก ผ่าน-ไม่ผ่าน

1.2 การวัดผลเพื่อคัดเลือก (Selection) เป็นลักษณะการวัดบุคคลที่คิดว่ามีคุณสมบัติเหมาะสมที่สุดกับจุดประสงค์ของการวัดในครั้งนั้น เช่น การคัดเลือกคนเข้าทำงาน การสอบแข่งขันเพื่อชิงทุน เป็นต้น

2. เพื่อวินิจฉัย

การวัดผลเพื่อวินิจฉัย (Diagnosis) เป็นการวัดและประเมินเพื่อใช้ในการตัดสินใจว่าผู้เรียนเก่ง – อ่อนอยู่ในระดับใด และมีความสามารถในวิชาไหนมากกว่าวิชาไหนน้อย จะปรับปรุงและส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าได้อย่างไร

3. เพื่อเปรียบเทียบ

การวัดผลเพื่อการเปรียบเทียบ (Assessment) เป็นการวัดเพื่อดูพัฒนาการของผู้เรียนว่ามีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นอย่างไร หลังจากเรียนไปแล้ว ทั้งนี้เพื่อนำผลมาใช้ในการพิจารณาเรื่องการจัดการเรียนของผู้สอน

4. เพื่อพยากรณ์

การวัดผลเพื่อพยากรณ์ (Prediction) ลักษณะการวัดประเภทนี้เพื่อทำนายผู้เรียนว่าจะมีความสามารถในการเรียนวิชาอะไรจึงจะประสบความสำเร็จ ใช้ในการแนะแนวอาชีพ หรือการศึกษาต่อ เช่น การแนะแนวว่าควรจะต้องเลือกเรียนในคณะไหนจึงจะสามารถเรียนได้ดี หรือควรจะทำงานในด้านไหนจึงจะประสบความสำเร็จ

5. เพื่อประเมินค่า

การวัดผลเพื่อประเมินค่า (Evaluation) เป็นการวัดเพื่อนำผลไปตีค่าลักษณะการจัดการศึกษาว่าโดยภาพรวมเป็นอย่างไร เช่น ลักษณะการจัดการเรียน การสอนเหมาะสมหรือไม่ หลักสูตรมีความเหมาะสมกับคุณลักษณะของผู้เรียนที่จะจบออกไปหรือไม่อย่างไร ลักษณะของผู้เรียนที่จบออกไปแล้วเมื่อเทียบกับผู้เรียนที่อื่น ๆ มีลักษณะอย่างไร ควรแก้ไขและปรับปรุงลักษณะการจัดการเรียนรู้หรือลักษณะการจัดการศึกษาอย่างไร

จำแนกตามการจัดการเรียนรู้

การจำแนกตามการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้สอนได้ทราบว่า ใน การจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง ผู้สอนควรพัฒนาอะไรผู้เรียนและตัดสินผลการเรียน ผู้เรียน เช่นไร จึงบรรลุตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ สามารถประเมินผลได้ ดังนี้

1. การวัดและประเมินก่อนเริ่มจัดการเรียนการสอน (Pre – Evaluation)

การวัดและประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้และทักษะเดิมของผู้เรียน การประเมินในระยะนี้เป็น การประเมินเพื่อให้ผู้สอนได้ทำความรู้จักผู้เรียน การประเมินก่อนการจัดการเรียนการสอน สุวิมล ว่องวานิช และ สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม (2546, หน้า 85) ได้เสนอแนะ ข้อมูลที่ผู้สอนควรประเมินเช่น ภูมิหลังทางครอบครัว บุคลิกภาพ สุขภาพ ความสนใจของนักเรียน ความถนัด ลักษณะนิสัย นิสัยทางการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิธีเรียนที่นักเรียนชอบ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สอนรู้ว่าอะไรคือสิ่งที่จำเป็นที่สุดที่จะปรับพื้นฐานผู้เรียนและสามารถจัดการเรียนรู้ มอบหมายงานได้ตรงกับ ความสามารถเดิมของผู้เรียนได้

2. การวัดผลระหว่างเรียน (Formative Evaluation)

การประเมินเพื่อดูพัฒนาการของผู้เรียนว่าเกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการเรียนไปอย่างไรบ้าง บรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ หากพบว่า ผู้เรียน ไม่มีพัฒนาการหรือยังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ ผู้สอนอาจต้องมีการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ที่สามารถทำได้ทั้ง รายบุคคล หรือรายกลุ่ม

3. การวัดและประเมินผลหลังการเรียน (Summative evaluation)

ผู้สอนต้องประเมินผลหลังการจัดการเรียนรู้เพื่อตัดสินความสามารถของผู้เรียน อยู่ใน ระดับใด ผ่าน หรือ ไม่ผ่าน ได้เกรดอะไร

องค์ประกอบการวัดผลและประเมินผล

การจะวัดผลเพื่อนำสารสนเทศจากการวัดไปใช้ประโยชน์ ผู้สอนต้อง เตรียมการเพื่อให้การดำเนินการวัดและสารสนเทศจากการวัดมีความน่าเชื่อถือ ควร คำนึงถึงองค์ประกอบของการวัด ดังที่ โชติกา ภาษีผล ฉัญฐภรณ์ หลาวทอง และ กมลวรรณ ตังชนกานนท์ (2558, หน้า 3) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบการวัดผล ไว้ ดังต่อไปนี้

1. จุดมุ่งหมายของการวัดว่าจะวัดผลเพื่ออะไร ผู้สอนอาจจะวัดเพื่อการพัฒนาผู้เรียนในระหว่างการเรียนการสอน หรือจะวัดผลเพื่อการตัดสินคุณค่าของผู้เรียนว่าสอบได้ สอบตก
2. เครื่องมือที่ใช้วัด ผู้สอนต้องเลือกใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพ เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด
3. การแปลผล เป็นปริมาณคือจำนวนหรือตัวเลข เชิงคุณภาพคือ คุณลักษณะหรือคุณสมบัติของวัตถุบุคคลหรือเหตุการณ์ต่างๆ การแปลผลการวัดต้องอาศัยเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในการวัด

ลักษณะของการวัดผลการเรียนรู้

ลักษณะของการวัดผลการเรียนการสอนนั้น มีลักษณะที่สำคัญอยู่หลายประเภทที่ผู้สอนควรทราบ เนื่องจากจะช่วยให้ผู้สอนได้นำลักษณะของการวัดผลมาใช้ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย และเข้าใจผู้เรียนมากยิ่งขึ้น โดยมีลักษณะที่สำคัญดังนี้ คือ

1. การวัดผลการเรียนการสอนเป็นการวัดทางอ้อม

เนื่องจากลักษณะของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนเป็นลักษณะของพฤติกรรมที่เป็นพฤติกรรมภายใน หรือเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับลักษณะของสติปัญญาเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงยังไม่มีเครื่องมือที่สามารถวัดได้ตรง ๆ แบบจริง ๆ จัง ๆ การวัดจึงจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือที่จะมากระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมออกมา ลักษณะของเครื่องมือจึงควรเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพที่ดีพอ จึงจะสามารถเร้าพฤติกรรมของผู้เรียนออกมาได้ และเมื่อได้ค่าของการวัดออกมาแล้ว ก็ต้องนำค่าดังกล่าวมาแปลความ หรือตีความ ลักษณะการแปลความหรือตีความจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก หากแปลความหรือตีความหมายผิด ก็จะนำผลที่ได้ไปใช้ในทางที่ผิดๆ

2. การวัดผลการเรียนการสอนเป็นการวัดที่ไม่สมบูรณ์

เนื่องจากการเรียนเนื้อหาวิชาใดวิชาหนึ่งนั้น จะมีลักษณะของเนื้อหาที่กว้างมากที่ผู้สอนต้องการจะรู้แต่ก็ไม่สามารถที่จะออกข้อสอบได้ครอบคลุมลักษณะของเนื้อหาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องออกข้อสอบเพียงบางส่วนที่คิดว่าจะสามารถรู้ได้ว่าผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องนี้จริงหรือไม่ แล้วจะแน่ใจได้อย่างไรว่าข้อสอบหรือคำถาม ที่ผู้สอนเลือกมานั้นจะครอบคลุมสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนแล้วหรือยัง หรือในกรณีการสอนเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ผู้สอนก็มักจะออกข้อสอบในด้านความรู้ หรือเป็นลักษณะการยกสถานการณ์สมมติขึ้นมาให้ผู้เรียนตอบ แต่ก็ไม่สามารถที่จะไปสังเกตลักษณะการมีคุณธรรมหรือจริยธรรมของผู้เรียนได้ทั้งหมด ผู้เรียนที่ตอบข้อสอบเรื่องคุณธรรมจริยธรรมได้ ก็ไม่ได้หมายความว่ามีความรู้หรือจริยธรรมจริง ลักษณะของข้อสอบอาจจะเป็นการออกข้อสอบแล้วตรงกับลักษณะที่ผู้เรียนรู้ ผู้เรียนจึงตอบได้ แต่หากออกข้อสอบที่ไม่ตรงกับลักษณะที่ผู้เรียนไม่เคยประพฤติกหรือปฏิบัติ ก็จะทำให้ผู้เรียนตอบไม่ได้

3. การวัดผลการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่สัมพันธ์

คะแนนที่ได้จากการวัดผลนั้น จะไม่มีความหมายอะไรเลยถ้าเราไม่ได้ นำคะแนนไปเปรียบเทียบกับสิ่งอื่น ๆ แล้วว่าผู้เรียนคนนั้นเก่งหรืออ่อนกว่ากลุ่มเป็นเท่าใด หรืออาจจะนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่เราได้กำหนดไว้ ตัวอย่างเช่น รั้งสิมาสอบได้ 30 คะแนน เราจะรู้ได้อย่างไรว่า 30 คะแนนนั้น รั้งสิมาผ่านเกณฑ์หรือไม่ผ่านเกณฑ์ รั้งสิมาจะได้คะแนน 30 คะแนน จากข้อสอบทั้งหมด 30 ข้อ หรือได้ 30 คะแนน จากจำนวนข้อสอบทั้งหมด 100 ข้อ ดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องนำคะแนนดังกล่าวไปเปรียบเทียบกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น รั้งสิมาสอบได้ 30 คะแนน ถือว่าผ่านเกณฑ์ เนื่องจากเกณฑ์กำหนดไว้ว่าต้องสอบได้ 30 คะแนน จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน หรือบอกได้ว่ารั้งสิมาเก่งที่สุดในห้อง เนื่องจากว่าได้คะแนนสูงสุด เป็นต้น

4. การวัดผลการเรียนการสอนนั้น ไม่สามารถวัดได้ละเอียดถี่ถ้วน

เนื่องจากการวัดผลการเรียนการสอนนั้น เราจำเป็นต้องมีเครื่องมือมาวัดผล เพื่อเป็นตัวกระตุ้นให้คนได้แสดงพฤติกรรมออกมา ดังนั้น เครื่องมือที่ใช้วัดอาจจะไม่ละเอียดมากพอ เช่น นักเรียนสองคนได้คะแนนเท่ากัน ไม่อาจบอกได้ว่านักเรียนสองคนนั้นมีความรู้เท่ากัน แต่อาจจะเกิดจากความบังเอิญที่ทำให้นักเรียน ทั้งสองคนมีคะแนนเท่ากันก็ได้ แต่หากเราไปปรับเครื่องมือใหม่ให้มีจำนวนคะแนนเต็มมากขึ้น นักเรียนสองคนอาจจะได้คะแนนที่ต่างกันก็ได้

5. การวัดผลการเรียนการสอนทุกครั้งจะมีความผิดพลาดเกิดขึ้นเสมอ

ในการวัดผลการเรียนการสอนทุกครั้งนั้น คะแนนที่นักเรียนสอบได้ไม่ได้เกิดจากคะแนนที่แท้จริง แต่จะเกิดจากองค์ประกอบสองอย่างคือ คะแนนที่เป็นความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน (True Score) และคะแนนที่เกิดจากความผิดพลาดต่าง ๆ (Error Score) เช่น ความผิดพลาดในการออกข้อสอบ การคุมสอบ การทุจริตในการสอบ ความวิตกกังวลของนักเรียน ฯลฯ ซึ่งจะพบสิ่งที่มีผลต่อคะแนนของนักเรียนให้คลาดเคลื่อนไปจากความจริงได้ทั้งสิ้น คะแนนที่ได้จากการสอบ จึงสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$X = T \pm E$$

เมื่อ X หมายถึง คะแนนที่วัดได้ (Observed Score)

T หมายถึง คะแนนจริง (True Score)

E หมายถึง คะแนนความผิดพลาด (Error Score)

ดังนั้นในการสอบจึงควรทำให้ความคลาดเคลื่อนมีค่าน้อยที่สุด คือ ทำให้ (E)

มีค่า = 0

กระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียน ผู้สอนต้องให้ความสนใจเกี่ยวกับหลักการที่สำคัญในการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่ง โชติกา ภาณีผล (2559, หน้า 3) ได้กล่าวถึงกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ไว้ เป็นประเด็น สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการวัด

ในการวัดผลนั้นต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดให้ชัดเจนว่าจะวัดและประเมินผลไปทำไม

2. วิเคราะห์เป้าหมายการเรียนรู้

การวิเคราะห์เป้าหมายการเรียนรู้ พิจารณาได้จากมาตรฐานการเรียนรู้ และ ตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการจัดการศึกษาทั้งหลักสูตรแกนกลางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือหลักสูตรท้องถิ่น ที่ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน

3. เลือกใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพ

เครื่องมือการวัดผลแต่ละประเภทมีคุณลักษณะที่ใช้วัดแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม จึงควรเลือกเครื่องมือที่นำมาใช้วัดให้เหมาะสม แล้วจึงสร้างหรือพัฒนาเครื่องมือที่มีอยู่ ทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพ

4. นำเครื่องมือไปใช้

การนำเครื่องมือไปใช้ ต้องคำนึงถึงความคลาดเคลื่อนที่อาจจะเกิดจากการใช้เครื่องมือการประเมินและส่งผลให้ผลการวัดไม่สอดคล้องกับสารสนเทศที่แท้จริงที่ต้องการ

5. ตรวจสอบให้คะแนน

การตรวจให้คะแนนที่ถูกต้องเป็นธรรมชาติ ไม่มีอคติหรือลำเอียง เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้

6. ตัดสินคุณค่าผลการเรียนรู้

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ต้องตอบคำถามว่าควรตัดสินผลการวัดด้วยวิธีใด ก่อนการสรุปผลการเรียน

7. รายงานและนำผลการเรียนไปใช้

การรายงานผลการเรียนที่ต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพสูงสุด จะนำผลการเรียนเพื่อจุดประสงค์ใด เช่น สำหรับการปรับปรุงการเรียนการสอน ปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนหรือปรับปรุงการบริหารงานของสถานศึกษา

ข้อควรคำนึงถึงการประเมินผลการเรียนรู้

การประเมินการเรียนรู้จะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเมื่อการประเมินนั้นดำเนินการด้วยวิธีการที่น่าเชื่อถือ และนำผลการประเมินมาใช้อย่างคุ้มค่า ในการดำเนินการประเมินการเรียนรู้ ผู้สอนจึงควรที่จำคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังที่กรมวิชาการ (2542, หน้า 6-10) ได้เสนอแนะไว้ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. มีความตรง สามารถวัดได้ตรงกับจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาแต่ละครั้ง
2. ใช้เครื่องมือหลากหลายไม่ใช้การทดสอบเพียงอย่างเดียว
3. วัดนักเรียนให้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งความรู้ อารมณ์ สังคม
4. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตซ้ำหลายครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็น

พฤติกรรมที่แท้จริง

5. การวัดและประเมินผลต้องดำเนินการตลอดเวลาและเปรียบเทียบความก้าวหน้าของตนเองมากกว่าการเปรียบเทียบกับกลุ่ม การเปรียบเทียบกับกลุ่มเป็นสิ่งที่ให้คุณค่าน้อยมาก
6. ข้อมูลที่ได้จากการประเมินนำไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร
7. การประเมินที่แท้จริงไม่ได้สะท้อนปริมาณของความรู้แต่ควรเป็นการสะท้อนปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมและความสามารถ
8. การประเมินที่แท้จริง มีรากฐานของความเป็นวิทยาศาสตร์ในการให้ข้อมูลทางด้านพัฒนาการ ความคิด และคุณลักษณะ
9. การประเมินควรสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียนและกระบวนการเรียนรู้
10. การประเมินต้องคำนึงถึงสติปัญญาที่แตกต่างกัน วิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน จะทำให้เข้าใจผู้เรียนได้ดีขึ้น
11. คุณภาพของการประเมินผล จะมีความเป็นปรนัยและเชื่อมั่นเกี่ยวกับความสามารถของผู้เรียน
12. การประเมินผลที่ดี จะต้องสัมพันธ์กับการพัฒนาหลักสูตรและต้องดำเนินการไปพร้อมกัน
13. การประเมินที่ดีต้องเปิดโอกาสให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนได้สะท้อนเป้าหมายและแนวทางแห่งความสำเร็จได้

การนำผลการประเมินไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และหลักสูตร

การประเมินผลการเรียนรู้ มีประโยชน์ในการนำไปใช้ทั้งการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และหลักสูตร โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำผลการประเมินไปใช้ดังต่อไปนี้

1. ต่อฝ่ายบริหาร

- 1.1 ช่วยในการกำหนดการวางแผนการเรียนการสอน เช่น การจัดสอนซ่อมเสริม การกำหนดวิธีการส่งเสริมเด็กเรียนช้า
- 1.2 ช่วยกำหนดตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน เช่น การเลื่อนชั้น การรับนักเรียนเข้าใหม่ การจัดชั้นเรียน

1.3 ช่วยในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยพิจารณาจากผลการประเมินผู้เรียน ทำให้ผู้บริหารสามารถแยกแยะได้ว่ายังมีสิ่งใดที่เป็นข้อบกพร่องที่จะต้องแก้ไขและมีความสำคัญและจำเป็นเร่งด่วนขนาดไหนในการที่จะดำเนินการ

2. ด้านการแนะแนว

2.1 แนะนำการเรียนแก่ผู้เรียนในทางที่ถูกต้อง

2.2 เสนอทางเลือกในการปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนต่อผู้บริหาร

2.3 นำผลการเรียนของนักเรียนไปวินิจฉัยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับนักเรียน

3. ด้านผู้สอน

3.1 ช่วยครูในการเตรียมการสอน

3.2 ช่วยครูในการรายงานผลการศึกษาให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เพื่อนครูด้วยกัน ผู้ปกครอง นักแนะแนว และผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อวางแผนร่วมกันในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

3.3 ช่วยให้ครูรู้จักผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

4. ด้านตัวนักเรียน

4.1 นักเรียนรู้จักตนเองมากยิ่งขึ้น

4.2 นักเรียนสามารถนำผลที่ได้จากการวัดและการประเมินไป วางแผนการเรียนได้ดียิ่งขึ้น

4.3 ช่วยให้นักเรียนได้ประเมินศักยภาพของตนเองว่าตนเองมีความเด่น ค้อย ในด้านใด และควรจะเรียนเพื่อประกอบอาชีพอะไร หรือปรับปรุงตัวเองในด้านไหน

คุณธรรมของผู้ที่ทำหน้าที่วัดและประเมินผลการเรียนรู้

ผู้ที่จะทำหน้าที่ในการวัดผลต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมอย่างสูง เนื่องจากในการวัดผลเป็นการตัดสินความสามารถของผู้เรียน ในกรณีที่ผู้ทำหน้าที่วัดผลขาดคุณธรรมและจริยธรรมนั้น นอกจากจะเกิดผลเสียต่อตัวผู้เรียน ผู้สอนแล้ว ยังเกิดผล

เสียดต่อสถาบัน องค์กร และประชาชาติอีกด้วย ดังนั้นผู้ทำหน้าที่ในการวัดผลจึงควรจะประกอบไปด้วยคุณธรรมดังต่อไปนี้

1. มีความยุติธรรม

โดยต้องไม่ลำเอียงต่อผู้ใดผู้หนึ่ง แม้ว่าจะมีความสนิทสนมกันเป็นการส่วนตัว เป็นญาติ หรือเป็นเพื่อนก็ตาม

2. มีความซื่อสัตย์สุจริต

ไม่รับสินจ้างรางวัล ไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม เช่น ไม่นำแบบทดสอบไปเผยแพร่ให้แก่ลูกศิษย์ของตัวเองโดยตรง

3. มีความละเอียดถี่ถ้วนและรอบคอบ

เพราะผลเสียของความไม่ละเอียดถี่ถ้วนนั้นจะทำให้เกิดความเสียหายอย่างมหาศาล เช่น ไม่ระบุ วัน เวลา และสถานที่สอบ ลงบนซองข้อสอบ ก็จะทำให้มีปัญหาในการดำเนินการสอบได้

4. มีความขยันและอดทน

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้มีการวัดผลอย่างสม่ำเสมอ และใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ผู้ที่ทำหน้าที่ในการวัดผลจึงต้องสามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้

5. มีความรับผิดชอบสูง

โดยปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการวัดผลอย่างเคร่งครัด และอยู่ในระเบียบวินัยที่องค์กรกำหนดไว้ เช่น ในกรณีของการคุมสอบที่ต้องไปคุมสอบตามวัน เวลาที่กำหนดไว้

6. มีการทำงานอย่างเป็นระบบ

การทำงานอย่างเป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลการเรียน คือ การที่ครูได้มีการวางแผนการประเมินผลตั้งแต่ต้นจนจบ และควรชี้แจงรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลให้ผู้เรียนได้รับทราบ เพื่อที่ผู้เรียนจะได้วางแผนการเรียนของตนเองได้

7. ตรงต่อเวลา

การตรงต่อเวลา เช่น การมารับข้อสอบก่อนถึงเวลาสอบ เนื่องจากหากมารับข้อสอบช้า ก็อาจจะมีปัญหาเกิดขึ้นระหว่างการแจกข้อสอบได้ และไม่สามารถจะแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ทันเวลา

8. สนใจใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ

เพราะการวัดผลมีการเปลี่ยนแปลงเทคนิคให้ทันกับความเจริญก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา

สรุปท้ายบท

การวัดผลเป็นการกำหนดตัวเลข หรือสัญลักษณ์ให้กับสิ่งที่ถูกวัด ในขณะที่การประเมินเป็นการรวบรวมสารสนเทศในขณะจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มากที่สุดและการประเมินผล หมายถึง การตัดสินคุณค่าที่ได้จากการวัดผลโดยต้องอาศัยเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่ง และการตัดสินใจของผู้ประเมิน ในการวัดผลนั้นมีทั้งการวัดผลทางตรงและการวัดผลทางอ้อม การวัดผลและประเมินผลกับกระบวนการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการไปด้วยกันเสมอ เนื่องจากเมื่อมีการจัดการเรียนการสอนแล้ว ผู้สอนก็ต้องวัดผลและประเมินผล เพื่อที่จะพิจารณาว่าผู้เรียนได้ผ่านตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ ดังนั้นการวัดผลการเรียนการสอนจึงควรดำเนินการใน 3 ระยะ ได้แก่ การวัดผลก่อนการเรียน เพื่อดูพื้นฐานของผู้เรียน การวัดผลระหว่างเรียน เพื่อดูพัฒนาการของผู้เรียน และนำผลการวัดมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน และการวัดผลเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน เพื่อดูว่าผู้เรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ เกณฑ์ในการประเมินผลจึงมีทั้งการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ และการประเมินผลแบบอิงกลุ่ม ผู้สอนจะใช้การประเมินแบบใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจหลายประการ ลักษณะสำคัญของการวัดผล ได้แก่ การวัดผลเป็นการวัดทางอ้อม เนื่องจากเราไม่สามารถที่จะวัดพฤติกรรมของมนุษย์ได้ทั้งหมด เป็นการวัดที่เป็นสิ่งสัมผัส หมายความว่า คะแนนที่ได้จากการวัดผลไม่สามารถนำไปใช้ได้ หากไม่นำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่ง และการวัดผลย่อมมีความผิดพลาดเกิดขึ้นเสมอ ในการวัดผลและประเมินผลนั้น ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงว่า ต้องวัดให้ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัด วัดโดยใช้

เทคนิคหลาย ๆ อย่าง วัดผลให้สม่ำเสมอ และใช้ผลการวัดให้คุ้มค่า การนำผลที่ได้จากการวัดและประเมินไปใช้เพื่อพัฒนาการศึกษา ได้หลายด้านทั้งกับตัวผู้เรียน ผู้สอน นักแนะแนว และผู้บริหาร และในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทุกครั้ง ผู้สอนต้องมีความคำนึงถึงหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และคำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรมในการวัดและประเมินเพื่อให้ผลของการวัดและประเมินเป็นสิ่งที่มีความคุ้มค่าให้มากที่สุด

แบบฝึกหัด

1. จงพิจารณาว่าข้อใดเป็นการวัดผล การประเมินหรือการประเมินผล แล้วเขียนคำตอบไว้หน้าข้อความ
  - ..... 1.1 กมลสูง 157 เซนติเมตร
  - ..... 1.2 กมลสอบวิชาคณิตศาสตร์ได้ 60 คะแนน
  - ..... 1.3 สุวิทย์สนใจดาราศาสตร์มากกว่าสันติ
  - ..... 1.4 วิชัยกำลังนับจำนวนนักเรียนในชั้น
  - ..... 1.5 สุนานำผลการประเมินมาจัดทำโครงการพัฒนาคุณธรรมให้นักเรียน
  - ..... 1.6 คารณกำลังเขียนคำตอบวิชาภาษาไทย
  - ..... 1.7 ชาคริตทำแบบฝึกหัดไม่ได้เลย ครูวรรณต้องหาวิธีการให้ชาคริตสนใจเรียนมากกว่านี้
  - ..... 1.8 กลุ่มของพลศรีทำความสะอาดห้องเรียนได้ดีที่สุด
  - ..... 1.9 นนทวรรณ นั่งเหมอลอยตลอดเวลาการเรียน จนทำให้ไม่เข้าใจบทเรียน ครูถามอะไรก็ตอบไม่ได้
  - ..... 1.10 นักเรียนที่สอบวิชาภาษาไทยได้ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยในห้องมี 10 คน

2. จงอธิบายเปรียบเทียบสาระสำคัญของการเลือกการประเมินผลแบบเกณฑ์สัมพัทธ์ และเกณฑ์สัมบูรณ์ในประเด็นต่อไปนี้ แนวคิด ลักษณะทั่วไป และข้อจำกัด พร้อมยกตัวอย่างการประเมินที่ต้อองใช้เกณฑ์สัมพัทธ์และเกณฑ์สัมบูรณ์

3. จงพิจารณาข้อความข้างล่างเพื่อตอบคำถามว่าเป็นการวัดและประเมินผลเพื่อจุดมุ่งหมายใด ต่อไปนี้
  - ก. เพื่อจัดตำแหน่ง
  - ข. เพื่อวินิจฉัย
  - ค. เพื่อเปรียบเทียบ
  - ง. เพื่อพยากรณ์
  - จ. เพื่อประเมินค่า
  - 3.1 ฌฐกรไม่สามารถเข้าทำงานได้เนื่องจากสอบได้ลำดับที่ 6
  - 3.2 อภิญญาสอบได้คณะเศรษฐศาสตร์ตามที่คาดหวัง
  - 3.3 น้องเอมไม่มีมารยาทในการรับประทานอาหารเลย สมควรต้องบอกกับทางโรงเรียนให้เพิ่มการสอนเกี่ยวกับเรื่องนี้
  - 3.4 เด็กชายอิสระยิ่งเรียนยิ่งแย่ขึ้นทุกวัน
  - 3.5 น้องกุกไก่สอบผ่านตามเกณฑ์มาตรฐานที่หลักสูตรแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทุกมาตรฐานการเรียนรู้
4. หากผู้สอนต้องการวัดความรับผิดชอบในการเรียนของผู้เรียนว่าผู้เรียนมีความรับผิดชอบตรงตามมาตรฐานที่ผู้สอนกำหนดไว้หรือไม่ ผู้สอนควรมีองค์ประกอบใดในการวัดและประเมินบ้าง จงระบุให้ครบถ้วนและอธิบายรายละเอียดให้ชัดเจน
5. ข้อใดกล่าวถูกต้องตามลักษณะแนวคิดสำคัญของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
  - ก. การวัดผลการศึกษาเป็นสิ่งสัมพัทธ์
  - ข. การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดทางตรง
  - ค. การวัดผลการศึกษาทุกครั้งจะต้องไม่ผิดพลาด
  - ง. การวัดผลการศึกษาต้องวัดได้ครบถ้วนตามที่ต้องการ
6. จงยกตัวอย่างกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้จากมาตรฐานการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หรือสมรรถนะสำคัญ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนถนัด ใดอย่างหนึ่งตามลำดับขั้นตอนให้ครบถ้วน
7. จงยกตัวอย่างข้อควรคำนึงในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ข้อ

8. จงยกตัวอย่างเหตุการณ์หรือการกระทำที่ผิดหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และ
ส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนรู้ทั้งในระดับชั้นเรียนและระดับสถานศึกษา
9. ผู้เรียนคิดว่าผลการวัดและประเมินการเรียนรู้จะช่วยพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับ
ใครบ้างและช่วยได้อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2542). การประเมินจากสภาพจริง (Authentic Assessment). กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.
- โชติกา ภาณีผล. (2559). การวัดและประเมินผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โชติกา ภาณีผล ฌัญฐกรณ์ หลาวทอง กมลวรรณ ดังชนกานนท์. (2558). การวัดและประเมินผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2545). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : เข้า ออนเคอร์มีสท์.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลศรี. (2553). การประเมินโครงการแนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตน์ะ บัวสนธ์. (2550). ทิศทางและอาณาบริเวณการประเมิน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตน์ะ บัวสนธ์. (2555). วิธีการเชิงผสมผสานสำหรับการวิจัยและประเมิน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2542). ทฤษฎีการประเมิน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2543). การประเมินการเรียนรู้ : ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ศิริเดช สุชีวะ. (2546). “หลักการประเมินผลการเรียนรู้” ใน สุวิมล ว่องวาณิช (บก.) การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่. กรุงเทพฯ :
- สุพักตร์ พิบูล. (2544). การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) นนทบุรี : จตุพร ดีไซน์.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2546). การวัดผลการศึกษา. กอปลินธุ์ : ประสานการพิมพ์.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2553). วิธีวิทยาการประเมินศาสตร์แห่งคุณค่า. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.